

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

§ 309

Valtuustoaloite kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidon kriteerien ja valvonnan parantamiseksi – Juhana Suoniemi

TRE:1499/10.00.01/2021

Valmistelija / lisätiedot:
Milko Tietäväinen

Valmistelijan yhteystiedot

Infrahallintapäällikkö Kimmo Myllynen, puh. 040 806 4794, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Jonna Koivumäki, puh. 040 1241 626, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Juhana Suoniemen valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Valtuustoaloitteessa – jäljempänä aloite – on esitetty, että Tampereen kaupunki

- määrittää uudestaan kevyen liikenteen väylien (jäljempänä jalankulku- ja polkupyörätiet) talvikunnossapidon lähtökriteerit polannerajoineen Oulun mallin mukaan
- laatii uuden ohjeistuksen käytettävälle työtavoille ja kalustolle
- ottaa käyttöön bonusjärjestelmän ja parantaa laadunvalvontaa parhaan mahdollisen lopputuloksen saamiseksi ja
- neuvottelee ELY-keskuksen ja naapurikuntien kanssa yhteisestä pääväylien talvikunnossapidon urakkakokonaisuudesta.

Aloitetta on perusteltu sillä, että Tampereella jalankulku- ja polkupyöräteiden talvikunnossapitoon kohdistuu joka talvi runsaasti kriittistä palautetta. Aloitteessa on todettu, että nykyisellä kunnossapidon tasolla ei saavuteta valtuustostrategiassa määrättyjä kestäviä kulkumuototavoitteita. Aloitteessa on myös mainittu, että erityisen hankalaksi kunnossapidon puutteet ja epäjatkuvuudet kokevat pyöräilijät ja erilaisten apuvälineiden kanssa liikkuvat. Lisäksi aloitteessa on todettu,

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

että aamuisin työmatkareitin kuntoon liittyy epävarmuutta ja kuvattu esimerkein kunnossapidollisia haasteita – muun muassa epätasaisuutta, näkemäesteitä (lumikasat) ja sohjon muodostumista. Ongelmiksi on nostettu polannekriteerien puuttuminen ja valvonnan puutteellisuus sekä sen ulkoistaminen aktiivisille kansalaisille.

Ratkaisuehdotuksiksi aloitteessa on nostettu kunnossapidon laatukriteerien parantaminen, valvonnan lisääminen, bonusten maksu hyvin tehdystä työstä ja tiiviimpi yhteistyö urakoitsijoiden kanssa. Lisäksi on todettu, että näin on toimittu Oulussa erinomaisin tuloksin ja aloitteessa on viitattu Oulun, ELY-keskuksen ja Kempeleen seudulliseen kunnossapidon yhteishankintaan koskien Oulun seudun pääpyöräilyreittejä.

Valtuustoaloitteeseen laadittiin vastaus, joka on tämän vastauksen liitteenä (Liite 1). Vastaukseen viitaten Tampereen polkupyöräilijät ry (jäljempänä Tapo) lähestyi yhdyskuntalautakunnan jäseniä erikseen liitedokumentin sisältävällä sähköpostilla (Liite 2). Vastausta käsiteltiin 30.11.2021 pidetyssä yhdyskuntalautakunnan kokouksessa, jossa asia palautettiin uudelleen valmisteltavaksi. Asiaa on sittemmin käsitelty yhdessä Tapon edustajien kanssa, minkä jälkeen vastaus on päivitetty jäljempänä olevan mukaiseksi. Tapolla ei ole päivitettyyn vastaukseen huomautettavaa, mutta Tapo odottaa toteutetuilla muutoksilla saavutettavia tuloksia. Vuoropuhelu tulee jatkumaan, kun saadaan riittävästi kokemuksia muutoksista.

Tampereen kaupunki noudattaa liikennealueiden kunnossapidossa Tampereen kaupunkiseudun kuntien ja ulkopuolisten asiantuntijoiden yhteistyössä laatimaa tuotteistusta, jossa on muun muassa kuvattu kunnossapitoluokakohtaiset laatukriteerit. Tuotteistukseen sisältyy myös polanteen laatukriteerit (Liite 3).

Polanteen paksuudelle ei seudullisessa tuotteistuksessa ole asetettu maksimiarvoa, mutta Tampereen kaupungilla on ollut käytössä erilliset polanteen paksuusvaatimukset, jotka on myös sisällytetty nykyiseen kunnossapidon kokonaispalvelusopimukseen. Kaupungin edustajat ovat myös tutustuneet ”Oulun malliin” ja tutustuneet mainitun urakkakokonaisuuden laatuvaatimukseen ja käytänteisiin. Yleisenä huomiona ”Oulun malliin” liittyen voidaan todeta, että jalankulku- ja polkupyöräteillä polanteen laatuvaatimuksissa ei sallitun epätasaisuuden ja polanteen enimmäispaksuuden suhteen ole kovinkaan merkittävää eroa Tampereen laatuvaatimukseen nähden, joskin Oulussa on kevättalvelle määritetty erillinen maksimiarvo polanteen paksuudelle. Laatuvaatimusten vertailu on esitetty liitteessä (Liite 4).

Tarkkoja numeerisia laatukriteereitä tärkeämmäksi seikaksi on Tapon edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa noussut kokemus yhtenäisestä laatutasosta. Yhtenäisellä laatutasolla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi työmatkapyöräilijän ei tarvitsisi sovittaa ajotapaansa useisiin vaihteleviin olosuhteisiin, joita herkästi muodostuu, mikäli reitillä on

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

useita kunnossapidollisia rajapintoja. Tampereen Infra Oy on talvikaudelle 2022–2023 suunnitellut ja toteuttanut merkittäviä muutoksia pyöräilyn pääreittien talvikunnossapitoon. Useita pyöräilyn pääreittejä hoidetaan nykyisin reittikohtaisesti, jotta rajapintoja ja laatueroja olisi mahdollisimman vähän.

Oulussa 03/2019 järjestetyn käyttäjätyytyväisyyskyselyn mukaan hiekanpoiston ja liukkaudentorjunnan osalta saavutettiin hyvä taso, väylän epätasaisuuden suhteen lähes hyvä taso, reagointinopeuden ja lumen sekä sohjon poiston osalta puolestaan saavutettiin tyydyttävä taso. Avoimissa vastauksissa eniten oli korostunut sohjon poiston toimimattomuus. Oulussa ei tiettävästi ole myöhemmin järjestetty vastaavaa käyttäjätyytyväisyyskyselyä, mutta esimerkiksi talvikaudella 2020–2021 kunnossapitoagenttien antamien arvosanojen perusteella pyöräilyn pääreiteillä saavutettiin arvosanan hyvä ylittävä laatutaso. Lisäksi voidaan todeta, että Oulua on monesti pidetty pyöräilyn suhteen edelläkävijänä.

Tampereen kaupunki on kehittänyt talvikunnossapidon vuosittaista käyttäjätyytyväisyyskyselyä siten, että nykyisin kyselyn tuloksena saadaan tyytyväisyyttä kuvaavat luvut vastaajien pääasiallisen liikkumismuodon mukaan. Talvikautta 2020–2021 koskeneen kyselyn mukaan esimerkiksi kävellen tai pyöräillen pääosin liikkuneiden vastaajien tyytyväisyys talvikunnossapidon laatuun oli 2,3...2,4 asteikolla 0...5 (0=erittäin huono...5=erittäin hyvä). Kyselyn mukaista tyytyväisyyden tasoa voidaan kyseisen, varsin lumisen talvikauden osalta pitää kohtuullisena, sillä seurantahistorian perusteella tiedetään, että kunnossapitotarpeiden näkökulmasta arvioiden erittäin helppoina talvina (esimerkiksi talvikausi 2019–2020) saavutettava tyytyväisyyden taso on vastaavan kyselyn mukaan noin 3.

Yleisesti voidaan todeta, että kulkutapaosuuksien kehittyminen ei ole sidoksissa pelkästään talvikunnossapidon laatuun. Kulkutapaosuuksiin vaikuttaa väylien kunnossapidon/käytettävyyden ohella useat muutkin tekijät kuten reitistöt, talven keliolosuhteet ja vaihtoehtoisten kulkumuotojen kirjo, saavutettavuus sekä kustannustaso. Todettakoon, että talvipyöräilijöiden määrä on Tampereella ollut jatkuvassa kasvussa ja asiantuntija-arvioiden mukaan kasvun ennakoidaan jatkuvan. Yksittäisenä vuotena käyttäjämäärät kuitenkin heilahtelevat merkittävästi, muun muassa kovat pakkaset ja lumen määrä vaikuttavat kulkumuodon valintaan.

Seuraavassa viitataan aloitteessa esitettyyn ohjeistuksen laatimiseen käytettäville työtavoille ja kalustolle. Kaupungille kunnossapitopalveluita kokonaispalveluperiaatteella tuottavalla Tampereen Infra Oy:llä (jäljempänä myös yhtiö) on ollut sisäinen hanke kävely- ja pyöräilyväylien kunnossapidon kehittämiseksi. Hankkeessa on selvitetty muun muassa talvikunnossapitokalusto- ja lisälaitehankintoja kiinnittäen huomiota muun ohella aurausterävaihtoehtoihin ja niillä saavutettavaan laatutasoon. Selvityksen myötä on jo hankittu uutta kalustoa sekä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

lisälaitteita työn laadun parantamiseksi. Todettakoon, että kaupungin ja yhtiön välisessä (kokonais)palvelusopimuksessa edellytetään laatukriteerien ohella hyvää kunnossapitotapaa. Kokonaispalvelusopimus ei ole hengeltään sen kaltainen sopimus, jossa määritettäisiin yksityiskohtaisesti keinot, työohjeet ja kalusto, joilla edellytetty laatutaso tulee toteuttaa.

Mitä tulee aloitteessa esitettyyn bonusjärjestelmään, voidaan todeta seuraavaa: Yhtiö vastaa operatiivisen kunnossapidon järjestämisestä koko kaupungin alueella (yleiset alueet). Kaupungin ja yhtiön välisessä palvelusopimuksessa ei ainakaan toistaiseksi ole erillistä bonusjärjestelmää. Sanktiopykälät sisältyvät palvelusopimukseen. Yhtiö toteuttaa kunnossapitotoimenpiteitä omalla henkilöstöllä ja mittavassa määrin erilaisiin sopimuksiin pohjautuen alihankkijoilla. Useissa yhtiön ja sen alihankkijoiden välisissä sopimuksissa on bonusmahdollisuus. Lisäksi voidaan todeta, että esimerkiksi 1.10.2021 käynnistyneessä Tasanteen alueurakassa yhtiö yhteistyössä alihankkijansa kanssa on pilotoinut laatulupauskäytäntöä hyvin kokemuksin. Laatulupauskäytäntö on sittemmin sisällytetty useampaan yhtiön kilpailuttamaan alueurakkaan. Todettakoon vielä, että alan asiantuntijoiden mielipiteet jakautuvat bonuskäytäntöjen hyödyllisyyden suhteen. Monien asiantuntijoiden mielestä tilattava laatutaso on syytä määritellä riittävän yksiselitteisesti ja työstä maksettavan korvauksen tulee perustua kyseisen laatutason saavuttamiseen ilman erillisiä bonuksia.

Kaupungin suorittamaan laadunvalvontaan ja valvonnan tehostamiseen liittyen voidaan todeta, että kaupunginvaltuuston päätöksen 17.6.2019 § 91 myötä kaupungilla kunnossapidon tilaajatehtäviä, joissa yhtenä keskeisenä osa-alueena oli kunnossapitotöiden valvonta, hoitaneet henkilöt siirtyivät yhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kokonaispalvelumalli perustuu siihen, että yksi taho (yhtiö) keskitetysti huolehtii operatiivisen kunnossapidon järjestämisestä. Kyseisessä mallissa korostuu palveluntuottajan aktiivinen ja kokonaisvaltainen toimintatapa: muun muassa palautteen hallinta, sidosryhmien osallistaminen ja osallistumismenettelyjen kehittäminen sekä töiden valvonta/omavalvonta. On selvää, että mikäli toiminta niin sanotusti sakkaa ja töiden laatu yleisesti koetaan heikoksi eikä tilanne korjaannu sopimusohjauksen keinoin, niin siinä tilanteessa rooleja on perusteltua arvioida uudelleen.

Kaupungin näkemyksen mukaan valvontatyö siis järjestetään ensisijaisesti yhtiön toimesta ja osana nykyaikaiseen laadun seurantaan sisältyy sidosryhmien osallistumismenettelyt ja niiden kehittäminen. Tavoitteena on, että käyttäjiltä saataisiin talvikauden osalta merkittävimpien jalankulku- ja polkupyöräteiden käytettävyyden ja laatutason osalta entistä kattavampaa ja lähtökohtaisesti mitattavissa /todennettavissa olevaa tietoa luotettavan kokonaiskuvan muodostamiseksi. Edellä kerrotulla tarkoitetaan sitä, että yksittäisen väylän/väyläkokonaisuuden osalta saataisiin määritettyä laatutasoa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

kuvaava tunnusluku, joka voisi olla esimerkiksi suhteellinen (%) tyytyväisyyslukema. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla, että kartoitettaisiin päivät tai viikot, jolloin väylän laatutaso koettiin tyydyttäväksi tai hyväksi suhteessa talvikauden kokonaiskeston. Talvikaudella 2022–2023 Tampereen kaupunki ja yhtiö pilotoivat neljällä pyöräilyn seudullisella pääreitillä väyläkohtaista arviointia. Arvioinnin suorittavat niin sanotut pyöräilyagentit.

Lopuksi todettakoon, että kaupunki on yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa keskustellut pyöräilyn (seudullisten) pääreittien laatutasosta yli hallintorajojen (kadunpito vs. tienpito). Tarkastelun lähtökohtina ovat olleet yhteishankinta ja/tai laatukriteerien yhtenäistäminen sekä aiempaa tiiviimmät yhteistyömallit ja osallistumismenettelyt. Lisäksi keskusteluissa on noussut esille mahdollisuus tehdä muutoksia hoitovastuurajoihin mahdollisimman yhtenäisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Ainakaan toistaiseksi ei olla käynnistetty hallintorajat ylittävää yhteishankintaa, vaan on päädytty keskittymään muihin mainituista aiheista. Kaupunki ja Pirkanmaan ELY-keskus ovat sopineet talvikaudelle 2022–2023 muutoksia hoitovastuurajoihin siten, että hoitovastuurajapinnat olisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaiset tienkäyttäjien kannalta.

Vastauksen ovat yhteistyössä laatineet kaupunkiympäristön palvelualueen ja yhtiön asiantuntijat.

Tiedoksi

Juhana Suoniemi, Kimmo Myllynen

Liitteet

- 1 Liite 1 Aloitteen aiempi käsittely yhdyskuntalautakunnassa 30.11.2022
- 2 Liite 2 Tampereen polkupyöräilijät ry:n sähköposti 29.11.2021 liitteineen
- 3 Liite 3 Polanteet, Tampereen seudun laatuvaatimukset
- 4 Liite 4 Polanteet, laatuvaatimusten vertailu Tampere-Oulun seutu
- 5 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§309

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työsopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuosto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)